

מחשבת ישראל

לבתי ספר דתיים

הוראות

א. משך הבחינה : שעה וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה :

בשאלון זה שלושה חלקים. בכל חלק יש שלוש שאלות.

יש לענות על 5 מתוך 9 שאלות.

יש לבחור שאלה אחת לפחות מכל פרק.

כל שאלה 20 נקודות.

סך כל הנקודות – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.

ד. הוראות מיוחדות : כתבו תשובות קצרות ובהירות. בססו את דבריכם על המקורות שלמדת.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

חלק ראשון – תפילה

עליכם לענות על שאלה אחת לפחות בפרק זה (כל שאלה 20 נקודות)

1. רמח"ל, **מסילת ישרים** / רמב"ם, **משנה תורה**, הלכות תפילה

א. (1) מהי 'יראת הרוממות'? מדוע לדעתך היא כל כך חשובה בתפילה? (6 נק')

(2) לפניך רשימה של מידות מקולקלות בנפש האדם הדורשות תיקון:

גאווה | עצבות | קמצנות | פחדנות | קנאה

אחת מהן חוסמת את היכולת לקנות את יראת הרוממות. מהי? נמק את תשובתך. (6 נק')

ב. כתוב שתי עצות ו/או הנחיות מעשיות שמסייעות לכוונת הלב בתפילה לפי הרמב"ם. (8 נק')

2. האדמו"ר מפיאסצ'נה, **חובת התלמידים** / ר' יהודה הלוי, **כוזרי**

א. **שירה**: מאז שהבנתי שבקרב 'בחרו מי תתקבל להדרכה, התחלתי להתפלל מתוך הסידור בכוונה רבה. לפתע הרגשתי שהתפילה שלי נשמעת ויש לי סיכוי להתקבל להדרכה.

(1) על פי האדמו"ר מפיאסצ'נה, מהי הטעות בדבריה של שירה לגבי מטרת התפילה? (6 נק')

(2) **"אילו היינו מודעים כל הזמן לקיומו של הקב"ה ומתפללים אליו,**

לא היה צריך לעורר אותנו..."

מהי לדעת האדמו"ר מפיאסצ'נה המטרה האמיתית של התפילה?

התייחס בתשובתך לציטוט שלפניך. (6 נק')

ב. ריה"ל בספר הכוזרי מכנה את התפילה: **'גרעין הזמן ופרי'**

הסבר את המשל והנמשל העולים מתיאור זה. (8 נק')

3. ר' נחמן מברסלב, **ליקוטי מוהר"ן** / ר' יוסף אלבו, **ספר העיקרים** / ר' שניאור זלמן מלאדי, **תניא**/

הרב סולובייצ'יק, כתב העת **"טראדישן"**

א. מהי עצתו המיוחדת של ר' נחמן לחיזוק הקשר עם הקב"ה?

מדוע היא חשובה? ציין סיבה אחת. (8 נק')

ב. לפניך שלושה אתגרים נפוצים הקשורים לתפילה.

בחר שניים מהם, והסבר כיצד ניתן להתמודד איתם בעזרת דברי ר' יוסף אלבו, ר' שניאור זלמן מלאדי או הרב סולובייצ'יק. (12 נק')

▪ אני מעדיף להתפלל באופן אישי (לבד) מהלב, ולא להתפלל עם כולם מהסידור.

▪ תמיד עולות בי מחשבות שמפריעות לי להתכוון בתפילה.

▪ התפללתי ממש חזק והקב"ה לא נענה לתפילתי, ומאז אין בי רצון להתפלל.

חלק שני – חגים

עליכם לענות על שאלה אחת לפחות בפרק זה (כל שאלה 20 נקודות)

4. הרב מרדכי אליהו, **דברי מרדכי** / הראי"ה קוק, **מאמרי הראי"ה**

א. **"נתינתם (ענני הכבוד) היא ביטוי של חיבת ה' אלינו ואהבתו אותנו."**

הסבר מדוע ענני הכבוד מבטאים את אהבת ה' לעם ישראל בצורה מיוחדת יותר מאשר המן והמים במדבר. (6 נק')

ב. הרב קוק מתאר שלושה סוגי שופרות, שמייצגים שלושה מניעים (סיבות) לעליה לארץ ישראל. לפניך שלושה עולים חדשים:

- **ולדימיר** - עלה לארץ בגלל אנטישמיות ורצה להרגיש בטוח כיהודי.
- **שרה** - עלתה לארץ מתוך אמונה חזקה וציפייה לגאולה.
- **דניאל** - עלה כדי לשפר את מצבו הכלכלי ולבנות עתיד טוב יותר למשפחתו.

(1) ציין את שלושת סוגי השופרות לפי הרב קוק, וקשר כל עולה לשופר המתאים לו.

נמק את בחירתך. (9 נק')

(2) לדעתך, איזה 'שופר' הוא החשוב ביותר למדינת ישראל? נמק. (כל תשובה מנומקת והגיונית תתקבל) (5 נק')

5. הרב יעקב אריאל, **מאהלי תורה - לתורה ולמועדים** / הרב רונן נויבירט, **גילוי האור מתוך הטבע**

א. **אסתר מן התורה מנין? ואנוכי הסתר אסתיר פני..** (חולין קלט, ע"ב)

(1) איזו שאלה מעלה הרב אריאל בתחילת דבריו בנוגע לתוכן של מגילת אסתר? (5 נק')

(2) מהי תשובתו לשאלה זו? (5 נק')

ב. בברכת "על הניסים" אנו אומרים: "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

הרב נויבירט מביא את שאלתו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב:

"מדוע אנו מברכים ברכה זו על נס חנוכה ופורים, אך לא על ניסים אחרים כמו קריעת ים סוף או חציית הירדן?"

(1) מהי תשובתו של הרב נויבירט לשאלה זו? (5 נק')

(2) האם דברי הרב נויבירט דומים לדבריו של הרב אריאל או מנוגדים להם? נמק. (5 נק')

6. הרב אורי שרקי, זית רענן

א. המשנה אומרת:

"הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְשׁוֹנֶה וּמַפְסִיק מִמְשָׁנָתוֹ וְאוֹמֵר: מָה נֶאֱחָה אֵילָן זֶה, וּמָה נֶאֱחָה נֵיר זֶה – מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלוֹ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ" (אבות ג, ז)

דוד ודניאל יצאו לסיור במנהרות הכותל כדי ללמוד על הלכות הטהרה בבית המקדש. במהלך הסיור, הם קראו בספרים והתפעלו מהקדושה שסביבם. פתאום אמר דוד: "למדנו מספיק. אולי נסגור את הספרים עכשיו ופשוט נהנה מהיופי שמסביבנו."

- (1) מה הטעות בדבריו של דוד לפי המשנה? (5 נק')
- (2) כיצד אפשר לתקן את דבריו כך שמעשיהם יהיו חיוביים (טובים) על פי המשנה? הסבר. (5 נק')

ב. הרב חיים דרוקמן, הגדה של פסח לזמן הזה

- (1) לפי הרב דרוקמן, במה שונה המצה מן החמץ? (5 נק')
- (2) איזה מוסר יכול האדם ללמוד מהציווי לאכול מצה במשך שבעת ימי חג הפסח? (5 נק')

חלק שלישי - תורה ומצוות

עליכם לענות על שאלה אחת לפחות בפרק זה (כל שאלה 20 נקודות)

7. הרב סולובייצ'יק, **דברי השקפה** / הראי"ה קוק, **אגרות** / הרב אלימלך בר שאול, **מצווה ולב** / "המגיד מדובנא",

כוכב מיעקב

א. שי הוא נער דתי שלומד בישיבה ומדריך בתנועת נוער.

לאחרונה הוא החל להרגיש שפרטי ההלכה מכבידים עליו.

התפילות, הברכות והלבוש מרגישים לו כבדים ומעיקים ואין לו כל כך חשק לקיים אותם.

לפניך שלושה ציטוטים מקטעים שונים שלמדנו.

כתוב בעזרת כל קטע- דברי חיזוק או עצה לשי. (שתי שורות לכל עצה) (9 נק')

▪ הרב יוסף דב סולובייצ'יק-

כשהאדם מזדמן עם האל לפונדק אחד, הוא נתבע על-ידי האל להקרבה עצמית.

▪ הראי"ה קוק-

וכל העצלות והרפיון אינו בא כי אם מחוסר אמונה בגודל הטוב שעושים עם כל היקום בעסק התורה והמצוות.

▪ הרב אלימלך בר שאול-

מצוות התורה אינן בבחינת דברים חדשים בשביל הנפש, אלא הן לבושה הטבעיים.

ב. (1) המגיד מדובנא מביא בדבריו משל על העשיר והשליח.

כתוב בקצרה את הנמשל למשל זה. (6 נק')

(2) איזה מן המקורות שהוצגו בסעיף הקודם מנוגד לדברי המגיד מדובנא? נמק. (5 נק')

8. הרב יהודה עמיטל, **בין התחברות למחויבות** / הרב שג"ר, **לוחות ושברי לוחות**

א. (1) הרב עמיטל במאמרו, כותב על 'תופעת ההתחברות' שקיימת בקרב בני הנוער.

מהי תופעה זו? הסבר. (6 נק')

(2) הרב עמיטל מציין ארבע סיבות עיקריות לתופעה זו.

כתוב והסבר על שתיים מהן. (4 נק')

ב. **"בחווייה ובתענוג הכרוכים בחיפוש.. של צעירינו אין פסול- להיפך."**

(1) מהי תפיסתו (דעתו) של הרב שג"ר ביחס ל'תופעת ההתחברות'? הסבר. (6 נק')

(2) עם איזו דעה אתה מזדהה יותר – זו של הרב שג"ר או של הרב עמיטל?

נמק את בחירתך בהסבר אחד לפחות. (4 נק')

9. הרב זאב קרוב, **דע מה שתשיב לעצמך** / הראי"ה קוק, **איגרות** / הרב סולובייצ'יק, **מפניני הרב** / מהר"ל, **תפארת ישראל**

א. שלושה נערים נשאלו: **מה הכח של התורה בעיניכם?**

לפניכם תשובותיהם:

- **ישי:** "התורה עוזרת לי לגלות את עצמי- להבין מה הכוחות שלי ומה יעזור לי לבטא אותם כדי להיות אני באמת."
- **גלעד:** "התורה עוזרת לי להתחבר לכלל ישראל. בעזרתה אני מצליח להאיר את העולם כולו."
- **דביר:** "לתורה יש כוח להפוך אותי לאדם צדיק ורוחני יותר, גם אם לא אזכור דבר ממה שלמדתי".
 כעת, דמיין שהחכמים הבאים היו רואים את תשובות הנערים:
הראי"ה קוק, הרב זאב קרוב, והרב סולובייצ'יק.
 איזו תשובה לדעתך היה בוחר כל אחד מהם? נמק את בחירתך בקצרה. (15 נק')

ב. מדוע, לפי המהר"ל, נוסח הברכה על לימוד התורה הוא **"לעסוק בדברי תורה"** ולא **"ללמוד תורה"**? הסבר. (5 נק')

בהצלחה!